

แนวปฏิบัติที่ดี

การบูรณาการการเรียนรู้กับการปฏิบัติงาน / สหกิจศึกษา/WiL

จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ประเด็นการบูรณาการการเรียนรู้กับการปฏิบัติงาน/สหกิจศึกษา นั้น ได้นำสรุปประเด็นและความรู้จากแหล่งต่างๆ ดังนี้

สรุปประเด็น

1. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เรียนว่า WiL จะให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ทุกภาคส่วนต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง
2. นอกจากความรู้ความเข้าใจในบริบทการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวแล้ว ต้องมีแผนปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อการเตรียมความพร้อมในแต่ละปีการศึกษา
3. การพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบทของภาระงานที่ต้องปฏิบัติก็สำคัญ อาจารย์นิเทศมีส่วนสำคัญที่จะสะท้อนข้อมูลให้หลักสูตรเพื่อให้เกิดการพัฒนานักศึกษาที่ตรงตามความต้องการดังกล่าว
4. ทวิภาคี หรือผู้ที่มีส่วนได้เสียก็สำคัญ ต้องมีการระดมความร่วมมือจากภาครัฐภาคเอกชนองค์กรพัฒนาทุนมนุษย์สู่สังคมแห่งการเรียนรู้และการส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันของนักศึกษา อาจต้องเชิญมาประชุมร่วมกัน
5. หลักสูตรต้องวิเคราะห์ และประเมินผลการดำเนินงานทั้ง WiL และสหกิจศึกษา จากประสบการณ์ที่ผ่านมา เพื่อการปรับปรุงพัฒนาที่ถูกต้อง หรือเป็นข้อเสนอเสนอให้กับหลักสูตรอื่นๆ ได้
6. คณะต้องมีการกำกับการทำงานของทุกหลักสูตรให้ดำเนินการเป็นไปตามแผนที่กำหนด และควรต้องมีการรายงานให้ทราบ

สรุปประเด็น

1. นอกจากการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นสหกิจหรือ WiL แล้ว การจะได้ประโยชน์อย่างแท้จริงการวิเคราะห์สถานประกอบการที่นักศึกษาจะออกปฏิบัติงานก็สำคัญ เพราะถ้าออกไปแล้วนักศึกษาต้องได้รับประสบการณ์ที่แท้จริง
2. ข้อมูลหน่วยงานหรือสถานประกอบการก็สำคัญอย่างน้อยก็จะเป็นพื้นฐานข้อมูลให้หลักสูตรทราบได้ว่าหน่วยงานหรือสถานประกอบการใดที่นักศึกษาไปแล้วได้รับประโยชน์
3. การที่หน่วยงานมอบหมายงานให้นักศึกษาได้ปฏิบัติ ทั้งงาน และโครงการ ก็มาจากความเข้าใจของสถานประกอบการด้วย เพราะถ้าสถานประกอบการเข้าใจวัตถุประสงค์แล้วการมอบหมายงานหรือโครงการก็จะเป็นประโยชน์

สรุปประเด็น

1. การฝึกทักษะพื้นฐานที่สำคัญให้กับนักศึกษาก่อนออกปฏิบัติงาน ก็จะช่วยสร้างความมั่นใจให้กับนักศึกษาได้มาก อย่างน้อยที่สุดหากไปแล้วพบกับสถานการณ์ที่แตกต่างนักศึกษาก็จะสามารถปรับหรือประยุกต์ใช้ได้
2. ทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า หรือที่เรียกว่าทักษะทางปัญญาสำคัญ ควรสอนนักศึกษาด้วยเพราะในบางครั้งบางสถานการณ์อาจมีบางเหตุการณ์ที่นักศึกษาไม่เคยเจอหรือไม่เคยเรียนมาก่อนเขาจะได้แก้ปัญหาเบื้องต้นได้
3. ทักษะด้านภาษาปัจจุบันนี้ก็สำคัญมาก เพราะทุกหน่วยงานใช้และยังเป็นภาษาทางวิชาการหรือวิชาชีพเฉพาะทางยังมีความสำคัญมาก ดังนั้นทุกหลักสูตรต้องเตรียมความพร้อมนักศึกษาเกี่ยวกับศัพท์ทางวิชาชีพของตนเองด้วย
4. คู่มือการปฏิบัติที่ศูนย์สหกิจจัดทำและแจกให้กับนักศึกษาสำคัญ จริงแล้วไม่ควรถูกมองให้ออกจิ้งจอกยทราบข้อมูล หลักสูตรสามารถแจ้งรายละเอียดและสิ่งที่นักศึกษาต้องทราบบก่อนได้ โดยดูจากรายละเอียดของข้อมูลในเล่มคู่มือได้

สรุปประเด็น

1. การพัฒนานอกจากวิชาการและวิชาชีพแล้ว การพัฒนาด้านอื่นๆ ก็สำคัญมากเช่น เรื่องทักษะการสื่อสารอย่างไรให้มีประสิทธิภาพ ทักษะการนำเสนองานยังมีความสำคัญมาเช่นกันเพราะนักศึกษปัจจุบันส่วนใหญ่ไม่ค่อยนำเสนอ หลายคนไม่เคยนำเสนอ ดังนั้นต้องฝึกและให้นักศึกษาทดลองนำเสนอ อาจมอบหมายในรายวิชาใดวิชาหนึ่งก็ได้ เพื่อเวลานำเสนอความคืบหน้าของงานจะได้ทำได้
2. ควรต้องแจ้งคุณสมบัติให้นักศึกษาทราบ เพราะจะได้เตรียมความพร้อม ยิ่งถ้าทราบได้ว่าจะปฏิบัติงาน WIL หรือสกิจ ในหรือต่างประเทศได้ด้วยจะดีมากเพราะการเตรียมความพร้อมมีความซับซ้อนแตกต่างกัน
3. ความสัมพันธ์กับสถานประกอบการก็มีความสำคัญ ถ้าเป็นการ MOU ได้จะดีเพราะอย่างน้อยจะมีหลักฐานเกี่ยวกับความร่วมมือกันทางวิชาการ
4. นอกจากศูนย์สหกิจที่เก็บข้อมูลแล้วหลักสูตรก็ควรต้องมีการเก็บข้อมูลเช่นเดียวกันเพราะจะทราบบริบทของแต่ละหน่วยงานขณะที่ออกไปนิเทศ

สรุปประเด็น

1. การเตรียมความพร้อมนักศึกษาเกี่ยวกับการแข่งขันโครงการที่สำคัญ เพราะจะเป็นตัวสะท้อนผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาและคุณภาพด้วย แต่ต้องให้นักศึกษาตระหนักและวางแผน
2. โครงการสำคัญเพราะเกิดจากการคิดและต้องการโดยสถานประกอบการที่ต้องการให้นักศึกษาช่วยทำระหว่างปฏิบัติงาน โครงการด้าน IT จะเห็นเป็นรูปธรรมมากกว่าโครงการด้านสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะทางด้านสาขาวิชาชีพ เช่น บัญชี การที่จะทำออกมาแล้วเห็นผลชัดเจนนั้นค่อนข้างยาก แต่ก็สามารถทำได้
3. อาจารย์นิเทศจากหลักสูตรต้องคอยให้คำแนะนำนักศึกษาตั้งแต่ต้น เพื่อให้โครงการนั้นมีประสิทธิภาพ สามารถแข่งขันต่อในเวทีต่างๆ ได้
4. อื่นๆ มองว่าการจัดการศึกษาแบบ WIL จะช่วยทำให้มหาวิทยาลัยผลิตบัณฑิตออกมาได้ตรงความต้องการของตลาดแรงงาน
5. การจัดการเรียนการสอน โดยให้นักศึกษาไปศึกษาข้อมูลด้วยตัวเอง การจัดการอบรม และการพัฒนาระบบสารสนเทศ
6. พัฒนาการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการในการทำงานรูปแบบสหกิจ ในการพัฒนาหลักสูตรมหาวิทยาลัยควรมองให้รอบด้านให้ครบทุกมิติ เพื่อความยั่งยืนของหลักสูตรนั้นในการพัฒนาหลักสูตรทั้งหลายควรต้องให้ความสำคัญ มหาวิทยาลัยได้จัดตั้งหน่วยงานดูแลผู้รับผิดชอบส่วนกลาง ควรมีการติดตามเกี่ยวกับประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานสหกิจศึกษา

สรุปประเด็น

1. การพัฒนาบัณฑิต ตั้งดูว่าบัณฑิตจะต้องมีคุณลักษณะทั่วไปอะไรบ้าง เพื่อเป็นการพัฒนาคุณลักษณะของบัณฑิต โดยคุณภาพบัณฑิตเป็นผลลัพธ์ของการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ก่อนที่จะส่งผ่านบัณฑิตสาขาบริหารธุรกิจไปสู่การปฏิบัติงานในสถานประกอบการ
2. การพัฒนาบัณฑิต โดยการที่ให้บัณฑิตศึกษาและเรียนรู้ อย่างเช่น การจัดทำโครงการให้บัณฑิตลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากสถานที่จริง การศึกษาระบบเครือข่ายจริงขององค์กรต่างๆ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ฯลฯ เป็น Combination ขององค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ (1) ทักษะ (2) คุณลักษณะเฉพาะบุคคล และ (3) ความรู้ เป็นคุณลักษณะของบัณฑิต

สรุปประเด็น

1. การศึกษาคุณภาพของบัณฑิตด้านความสามารถ เพื่อการเปรียบเทียบคุณภาพของบัณฑิตทุกคณะ ในสถาบันศึกษา ในมุมมองระหว่างบัณฑิต อาจารย์ และสถานประกอบการ โดยใช้ ลักษณะของสถานประกอบการ และความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของการปฏิบัติงานกับการจัดการศึกษาของสถาบันศึกษา
2. การเรียนรู้ระบบงานจริงโปรแกรมระบบงาน การศึกษางานวิจัยต่างๆ เป็นการพัฒนาศักยภาพในส่วนของทักษะหรือ ความสามารถที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน

สรุปประเด็น

1. การจัดกิจกรรมพัฒนาการศึกษาในสาขา ให้นักศึกษากำทำโครงการ และการไปศึกษาดูงานจากสถานที่จริงประกอบกับศึกษาประเด็นทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นวิธีการที่จะให้นักศึกษามีความรู้ความสามารถ ตรงตามความต้องการของผู้ใช้นักศึกษา ในสถานการณ์ที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ทำให้การแข่งขันเพื่อความอยู่รอด เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ การเรียนกับการทำงาน ของการสร้างคุณภาพ โอกาส ความร่วมมือ และขับเคลื่อนให้การศึกษา มีความพร้อมรองรับการเปิดเสรีทางการศึกษา
2. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ความรู้และทักษะที่เกิดจากการเรียนรู้ในสถานการณ์หนึ่งจะเป็นเครื่องมือในการทำความเข้าใจ
3. การเรียนรู้ในสถานการณ์จริงเพื่อปรับตัวเข้ากับสังคม ผู้เรียนต้องใช้ความคิด ความรู้สึก การลงมือทำ ด้วยวิธีการ เช่น การลงพื้นที่ วิสาทกิจชุมชน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูล การให้จัดทำโครงการกลุ่มในรูปแบบของวิจัยเชิงประยุกต์เรื่องการพัฒนาระบบสารสนเทศ เป็นต้น ผลที่ได้รับจากการเรียนรู้คือประสบการณ์หรือความรู้ใหม่ เป็นการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับความเป็นจริงหรือชีวิตประจำวัน

สรุปประเด็น

1. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เผชิญสภาพจริง การลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ประกอบการจริง ปัญหาจริงสามารถนำไปใช้ประโยชน์ และเกิดความใฝ่รู้ ผู้เรียนต้องได้แก้ไขปัญหา พัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต
2. ประสบการณ์ทำงานทางวิชาชีพนอกห้องเรียนกับการเรียนในห้องเรียน เป็นการเรียนรู้ในเชิงวิชาการ กับวิชาชีพเข้าด้วยกันภายใต้สภาพแวดล้อมของการทำงานเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตร
3. การสร้างสะพานเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาในปัจจุบันเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ประยุกต์ใช้ และผสมผสานความรู้จากการเรียนรู้กับประสบการณ์การฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการ

สรุปประเด็น

1. การพัฒนาคุณภาพบัณฑิต ให้มีการเรียนการสอนในสถานศึกษาสลับกับการไปหาประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน
2. การศึกษาที่ผสมผสานกับการปฏิบัติงาน WIL
3. การเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่สำคัญความร่วมมือจากหน่วยงาน เป็นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานภายนอก
4. การทดลองใช้ความรู้ของนักศึกษาจากชั้นเรียนไปสู่การทำงานจริง เป็นการเติมเต็มประสบการณ์ให้นักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์

สรุปประเด็น

1. การค้นคว้าตนเองของนักศึกษา เพื่อเพิ่มโอกาสการได้งานทำหลังสำเร็จการศึกษาเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์
2. สถานศึกษาควรจัดประสบการณ์ที่หลากหลายให้นักศึกษาได้เลือก เพื่อเตรียมสร้างความพร้อมในองค์กรที่จัดสหกิจศึกษาให้มีความพร้อมทุกด้านก่อน ออกสหกิจศึกษาตามสถานประกอบการ
3. การติดตามประเมินผลการจัดสหกิจศึกษา เพื่อนำผลมาใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการจัดสหกิจศึกษา

มหาวิทยาลัย/สถาบันอุดมศึกษา :

มีภารกิจหลักสี่ด้าน ได้แก่ การสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่สังคมและการทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม

โดยภารกิจทางด้านการสอนตามมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพ และตามความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อพัฒนาแรงงานความรู้ (Knowledge Workers) ที่มีคุณภาพเพียงพอที่จะพัฒนาประเทศ และเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ถือเป็นภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา

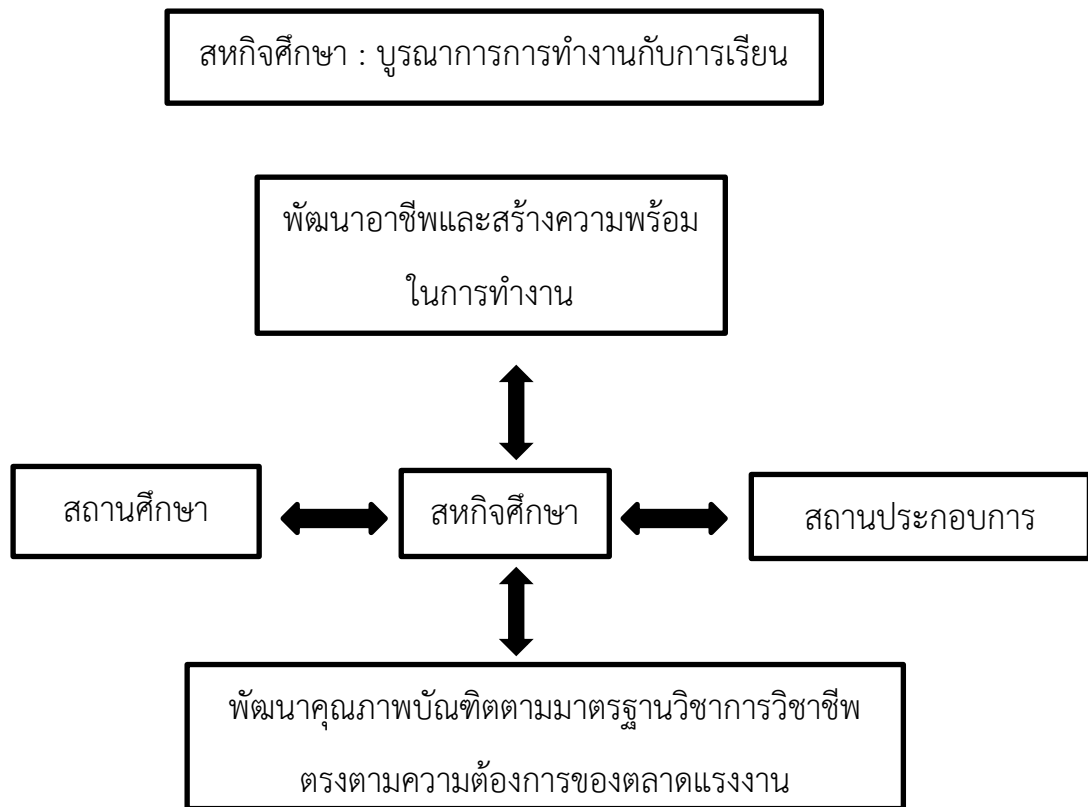
ผู้ที่จะเป็นกำลังสำคัญในฐานะปัจจัยนำของการพัฒนาจะต้องมี “คุณภาพ” การผลิตบัณฑิตที่มีคุณธรรมและคุณภาพ ถือเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นเลิศที่สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งมุ่งมั่น จึงได้แสวงหาและพัฒนาวิธีการที่จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยการจัดให้มีประสบการณ์วิชาชีพเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา เริ่มต้นจาก วิชาชีพหลายสาขาที่เน้นการเป็นวิชาชีพเชิงปฏิบัติ (Practicing Profession) ได้กำหนดให้ผู้ศึกษาในสาขาดังกล่าว ต้องมีการ “ฝึกหัด” ปฏิบัติวิชาชีพในสถานประกอบการ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษา ก่อนสำเร็จการศึกษา อาทิ สาขาแพทยศาสตร์ กำหนดให้มีการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลในรูปแบบแพทย์ประมวลสารชุดฝึกอบรม “สหกิจศึกษา”

ความหมาย

แนวคิดหลักที่ทำให้เกิดรูปแบบของการดำเนินงานสหกิจศึกษาประกอบด้วยสองแนวคิดใหญ่ คือ 1) การตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมด้านการประกอบอาชีพ (Career Development) และการเข้าสู่ระบบการทำงานของบัณฑิต (Employability) ก่อนสำเร็จการศึกษา และ 2) การพัฒนาคุณภาพบัณฑิตตามความต้องการของตลาดแรงงาน

การจัดให้นักศึกษามีประสบการณ์ตรงโดยการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงานตามหลัก “เรียนจากการทำ” (Learning by Doing) รูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวคิดนี้ จึงมีชื่อเรียกที่หลากหลาย อาทิ การศึกษาจากประสบการณ์ (Experiential Education) โปรแกรมทำงานและศึกษา (Work-Study Program) การศึกษาที่ยึดการทำงานเป็นฐาน (Work-based Education) โปรแกรมการศึกษาสลับกับการทำงาน (Sandwich Program) และการฝึกปฏิบัติวิชาชีพ (internship) โดยชื่อที่ใช้แพร่หลายที่สุดทั่วโลกในปัจจุบัน คือ สหกิจ (Cooperative Education) และบูรณาการการทำงานกับการเรียนรู้ (Work integrated Learning)

เมื่อมีการนำรูปแบบสหกิจศึกษา มาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรระดับปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ในปี พ.ศ.2536 ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน อธิการบดีผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยแห่งนี้จึงได้ ถอดความจากชื่อ (Cooperative Education) เป็นระบบการศึกษาที่จัดให้มีการเรียนการสอนในสถานศึกษา สลับกับการไปหาประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงานจริง ณ สถานประกอบการอย่างมีระบบ ด้วยความร่วมมือจากสถานประกอบการและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เป็นระบบการศึกษาที่ผสมผสานการเรียนกับการ ปฏิบัติงาน (Work integrated Learning)

แผนภูมิ 1-1 : แสดงระบบการศึกษาที่ผสมผสานการเรียนกับการทำงาน

วัตถุประสงค์ของสหกิจศึกษา

- 1) เตรียมความพร้อมของนักศึกษา ด้านการพัฒนาอาชีพ (Career Development) พร้อมเสริมทักษะและประสบการณ์ให้พร้อมที่จะเข้าสู่ระบบการทำงาน
- 2) เพิ่มประสบการณ์ทางด้านวิชาการ วิชาชีพและการพัฒนาตนเองแก่นักศึกษาในรูปแบบที่มีคุณค่าเหนือกว่าการฝึกงาน
- 3) เปิดโอกาสให้สถานประกอบการทั้งภาคเอกชนและภาครัฐได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต

4) ให้เกิดการพัฒนาลัทธิสูตรและการเรียนการสอนที่ทันสมัยได้มาตรฐานและตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานมากยิ่งขึ้น

5) เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานประกอบการ และสถาบันอุดมศึกษาผ่านนักศึกษาสหกิจศึกษา และคณาจารย์นิเทศ อันจะนำไปสู่ความร่วมมือที่กว้างขวางยิ่งขึ้น

ความสำคัญและประโยชน์ของสหกิจศึกษา

สหกิจศึกษาทวีความสำคัญมากขึ้น มีสถาบันอุดมศึกษาในประเทศต่างๆทั่วโลก ใช้สหกิจศึกษาเป็นแนวทางจัดการศึกษาระดับปริญญากว้างขวางขึ้นในเกือบทุกสาขาวิชา โดยมีประสงค์ตรงกัน คือ การเสริมคุณภาพบัณฑิต ผ่านประสบการณ์ทำงานในสถานประกอบการเพื่อการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต ตามมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพ รวมทั้งตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ถือเป็นส่วนสำคัญของการเตรียมบัณฑิตให้พร้อมที่จะเลือกอาชีพ และเข้าสู่ระบบการทำงานทันทีที่จบการศึกษา ทำให้บัณฑิตสหกิจศึกษา “รู้จักตน รู้จักคน และรู้จักงาน”

ใครได้ประโยชน์จากสหกิจศึกษา ประมวลได้จากผลการดำเนินงานสหกิจศึกษาในประเทศไทยของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) นักศึกษา

- ได้ประสบการณ์วิชาชีพตรงตามสาขาวิชาเอก
- มีผลการเรียนในสถาบันอุดมศึกษาหลังสหกิจศึกษาดีขึ้น
- เกิดการพัฒนาตนเอง มั่นใจในตนเองมากขึ้น
- เกิดทักษะการสื่อสารรายงานข้อมูล
- มีโอกาสได้รับการเสนองานก่อนสำเร็จการศึกษา
- เลือกลายงานอาชีพได้ถูกต้อง
- ได้รับค่าตอบแทนขณะศึกษา
- เป็นบัณฑิตที่มีศักยภาพและความพร้อมในการทำงานสูง

2) สถาบันการศึกษา

- เกิดความร่วมมือทางวิชาการและความสัมพันธ์ที่ดีกับสถานประกอบการ
- ได้ข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอน
- ช่วยให้สถานศึกษาได้รับการยอมรับจากตลาดแรงงาน

3) สถานประกอบการ

- มีนักศึกษาช่วยปฏิบัติงานตลอดปี
- พนักงานประจำมีเวลาที่จะทำงานสำคัญได้มากขึ้น
- ใช้เป็นวิธีคัดเลือกพนักงานได้ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น
- มีโอกาสสร้างความร่วมมือทางวิชาการกับสถานศึกษา
- เกิดภาพพจน์ที่ดีด้านการส่งเสริมการศึกษา
- ผลสัมฤทธิ์ของสหกิจศึกษา
- ผลประเมินของสถาบันอุดมศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาพบว่า
- บัณฑิตสหกิจศึกษาได้งานเร็วกว่าบัณฑิตที่ไม่ได้ร่วมสหกิจศึกษา
- ผู้ประกอบการพอใจคุณภาพบัณฑิตสหกิจศึกษาสูงกว่าบัณฑิตที่ไม่ได้ร่วมสหกิจศึกษา
- สถาบันอุดมศึกษาเห็นว่า ผู้ที่ผ่านสหกิจศึกษามีวุฒิภาวะ ความรับผิดชอบและมีวินัยสูงขึ้น

มาตรฐานสหกิจศึกษา

มาตรฐานสหกิจศึกษา หมายถึง กิจกรรมหรือกระบวนการดำเนินงานสหกิจศึกษาที่หากได้ดำเนินการตามระบบและแผนที่ได้กำหนดไว้แล้ว จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าผลผลิตที่ได้จากการดำเนินงานสหกิจศึกษามีคุณภาพตามลักษณะที่พึงประสงค์

มาตรฐานสหกิจศึกษาของสถานศึกษา

มาตรฐานการศึกษา หลักสูตรและการเรียนการสอน

มาตรฐานการศึกษาและหลักสูตร

หลักสูตรสำหรับสหกิจศึกษาที่กำหนดโดยสถานศึกษา และอนุมัติโดยสภามหาวิทยาลัยของสถานศึกษาต้องสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรีพ.ศ.2548 ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรสหกิจศึกษา มุ่งให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ ปรัชญาของการอุดมศึกษา ปรัชญาของสถาบันอุดมศึกษาและมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพของสาขาวิชานั้นๆ โดยมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตให้มีความรอบรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างเป็นระบบ หมั่นแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี รวมทั้งให้เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม

2) การนับหน่วยกิตรายวิชาภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ การฝึกงานและโครงการให้เทียบกับเวลาที่ใช้ในการเรียนการสอน

ตารางการเทียบหน่วยกิตกับเวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548 ของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา

	ภาคทฤษฎี	ภาคปฏิบัติ	การฝึกงาน/ การฝึกภาคสนาม	โครงการอื่นๆ
เวลาเทียบเท่า 1 หน่วยกิต (ชั่วโมง)	15	ไม่น้อยกว่า 30	45	45

3) จำนวนหน่วยกิตและระยะเวลาการศึกษาสำหรับหลักสูตรปริญญาตรีให้สอดคล้องกับระยะเวลาที่ใช้ศึกษา

ตารางจำนวนหน่วยกิตและระยะเวลาการศึกษาสำหรับหลักสูตรปริญญาตรีตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ.2548 ของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา

หลักสูตร	จำนวนหน่วยกิตขั้นต่ำ (หน่วยกิต)	ระยะเวลาการศึกษา สำหรับการลงทะเบียน เรียนเต็มเวลา (ปี)	ระยะเวลาการศึกษา สำหรับการลงทะเบียน เรียนไม่เต็มเวลา (ปี)
ปริญญาตรี 4 ปี	120	8	12
ปริญญาตรี 5 ปี	150	10	15
ปริญญาตรีไม่น้อยกว่า 6 ปี	180	12	18

4) โครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วยหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรี โดยมีสัดส่วนจำนวนหน่วยกิตของแต่ละหมวดวิชา

ตาราง โครงสร้างหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ.2548 ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

หมวดวิชา	ลักษณะรายวิชา	จำนวนหน่วยกิต
วิชาศึกษาทั่วไป	วิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวางมีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจ ธรรมชาติ ตนเอง ผู้อื่น และสังคม เป็นผู้ใฝ่รู้ สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสาร ความหมายได้ดี มีคุณธรรม ทรชนก ในคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรมทั้งของไทย และของประชาคมนานชาติ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตและดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี	ไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต
วิชาเฉพาะ	วิชาแกน วิชาเฉพาะด้าน วิชาพื้นฐานวิชาชีพและวิชาชีพ ที่มุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติงาน	ไม่น้อยกว่า 84 หน่วยกิต
วิชาเลือกเสรี	วิชาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ตามที่ตนเองถนัดหรือสนใจ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาใดๆในหลักสูตรระดับปริญญาตรี	ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต

นอกจากนี้ เพื่อให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรระดับปริญญาตรีที่มีรายวิชาสหกิจศึกษามีความพร้อมในการปฏิบัติงานในวิชาชีพคุ้มครอง สถานศึกษาต้องกำหนดหลักสูตรระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาชีพคุ้มครอง เช่น วิศวกร ครู เภสัชกร นักบัญชี สัตว์แพทย์ นักกฎหมาย แพทย์ พยาบาล สถาปนิก เป็นต้น ให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพคุ้มครองตามกฎหมายที่กำหนดโดยองค์กรวิชาชีพคุ้มครองตามกฎหมาย อาทิ สภาวิศวกร คุรุสภาและสภาเภสัชกรรม ทั้งนี้ องค์กรวิชาชีพคุ้มครองส่วนใหญ่กำหนดโครงสร้างหลักสูตรให้มีหมวดวิชาต่างๆ

ตารางโครงสร้างหลักสูตรตามเกณฑ์องค์กรวิชาชีพคุ้มครองตัวอย่าง

รายละเอียดข้อกำหนด	วิศวกร	ครู	เภสัชกร
องค์กรวิชาชีพคุ้มครอง	สภาวิศวกร	คุรุสภา	สภาเภสัชกรรม
หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	ไม่กำหนด	ไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต	ไม่กำหนด
หมวดวิชาพื้นฐานทาง วิทยาศาสตร์	ไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต - ฟิสิกส์ไม่น้อยกว่า 6 - คณิตศาสตร์ ไม่น้อยกว่า 9 - เคมีไม่น้อยกว่า 3	ไม่กำหนด	ไม่กำหนด
หมวดวิชาเฉพาะด้าน	ไม่น้อยกว่า 90 หน่วยกิต - วิศวกรรมพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 18 (6 รายวิชา) - วิศวกรรมควบคุม ไม่น้อยกว่า 12 (4 รายวิชา)	ไม่น้อยกว่า 125 หน่วยกิต - วิชาชีพครู ไม่น้อยกว่า 50 - วิชาเฉพาะด้าน ไม่น้อยกว่า 75	ไม่น้อยกว่า 120 หน่วยกิตและไม่น้อยกว่าร้อยละ 65 - ด้านผลิตภัณฑ์ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 25* - ด้านผู้ป่วย ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30* - ด้านสังคมและการบริหาร ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10*
หมวดวิชาเลือกเสรี	ไม่กำหนด	ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต	ไม่กำหนด
การฝึกปฏิบัติทางวิชาชีพ	ไม่กำหนด	มีการปฏิบัติการสอนเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี	ไม่น้อยกว่า 500 ชั่วโมงหรือ ไม่น้อยกว่า 5 หน่วยกิต
ระยะเวลาหลักสูตร	4 ปี	5 ปี	6 ปี

อนึ่ง สถานศึกษาต้องตรวจสอบกับองค์กรวิชาชีพคุ้มครองด้วยว่าองค์กรวิชาชีพนั้นๆนับหน่วยกิตรายวิชาสหกิจศึกษาให้อยู่ในหมวดวิชาเฉพาะด้านหรือไม่ โดยรายวิชาสหกิจต้องมีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต และสถานศึกษาต้องมีรายวิชาเตรียมความพร้อมนักศึกษาออกไปสหกิจศึกษา หรือ ต้องมีการอบรมเตรียมความพร้อมนักศึกษาออกไปสหกิจศึกษาไม่น้อยกว่า 30 ชั่วโมง

มาตรฐานการเรียนการสอน

มาตรฐานขั้นต่ำ

- 1) สถานศึกษาต้องจัดให้มีการปฐมนิเทศนักศึกษาสหกิจศึกษา เพื่อแจ้งให้นักศึกษาได้รับข้อมูล และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสหกิจศึกษา
- 2) สถานศึกษาต้องจัดให้มีการเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานให้นักศึกษาก่อนไปปฏิบัติงานสหกิจ
- 3) สถานศึกษาต้องกำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขทางวิชาการของนักศึกษาที่สามารถไปปฏิบัติงานสหกิจศึกษา
- 4) สถานศึกษาต้องกำหนดช่วงเวลาที่นักศึกษาปฏิบัติงานสหกิจศึกษาไม่ต่ำกว่า 16 สัปดาห์ โดยต้องเป็นการปฏิบัติงานเต็มเวลา และไม่สามารถลงทะเบียนเรียนรายวิชาอื่นใดได้ในช่วงปฏิบัติงานสหกิจศึกษา
- 5) สถานศึกษาต้องจัดหางานที่มีลักษณะเป็นโครงการหรืองานประจำที่ตรงกับสาขาวิชาชีพ และเน้นประสบการณ์การทำงาน
- 6) สถานศึกษาต้องเปิดโอกาสให้สถานประกอบการได้คัดเลือกนักศึกษา
- 7) สถานศึกษาต้องเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เลือกสถานประกอบการตามความสมัครใจ
- 8) สถานศึกษาต้องทำความตกลงกับสถานประกอบการให้ทุกตำแหน่งงานมีค่าตอบแทนและสวัสดิการต่างๆตามความเหมาะสมและจำเป็น
- 9) สถานศึกษาต้องมีกระบวนการเตรียมความพร้อมนักศึกษา ก่อนไปปฏิบัติงานสหกิจศึกษาโดยใช้เวลาไม่น้อยกว่า 30 ชั่วโมง
- 10) สถานศึกษาต้องจัดให้มีการนิเทศงานของคณาจารย์นิเทศ
- 11) สถานศึกษาต้องจัดให้มีการสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักศึกษา คณาจารย์นิเทศ และคณาจารย์สาขาวิชา
- 12) กระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงานสหกิจศึกษาต้องถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของระบบการประเมินและวัดผล และเป็นไปตามมาตรฐานของสถานศึกษานั้นๆ

มาตรฐานส่งเสริม

- 1) สถานศึกษาควรให้ข้อมูลลักษณะงานเพื่อประกอบการตัดสินใจของนักศึกษาในการเลือกสถานประกอบการ
- 2) จำนวนตำแหน่งงานควรมากกว่าจำนวนนักศึกษาในแต่ละสาขาวิชาอย่างน้อยร้อยละ 10
- 3) สถานศึกษาควรจัดให้มีการพบกันระหว่างนักศึกษา สถานประกอบการ และคณาจารย์นิเทศ
- 4) สถานศึกษาควรจัดให้มีสัมภาษณ์นักศึกษาสหกิจศึกษาโดยคณาจารย์นิเทศและคณาจารย์สาขาวิชา ภายหลังจากปฏิบัติงานสหกิจศึกษาเพื่อนำข้อมูลมาประกอบการพัฒนาหรือปรับปรุงการดำเนินงานสหกิจศึกษา
- 5) สถานศึกษาควรจัดให้มีการสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักศึกษาคณาจารย์นิเทศ คณาจารย์สาขาวิชา และผู้นิเทศงาน
- 6) สถานศึกษาควรจัดและปรับปรุงฐานข้อมูลสถานประกอบการ

มาตรฐานการนิเทศ

มาตรฐานขั้นต่ำ

- 1) คณาจารย์นิเทศต้องมีประสบการณ์การสอนไม่น้อยกว่า 1 ภาคการศึกษา และผ่านการอบรมการนิเทศงานโดยหน่วยงานที่ได้รับการรับรอง สกอ.
- 2) สถานศึกษาต้องจัดระบบพี่เลี้ยงให้แก่คณาจารย์นิเทศที่ยังไม่มีประสบการณ์การนิเทศ ทั้งนี้ ตามที่สถานศึกษากำหนด
- 3) คณาจารย์นิเทศต้องเป็นคณาจารย์ประจำสาขาวิชาที่นักศึกษาสังกัดอยู่
- 4) สถานศึกษาต้องนัดหมายสถานประกอบการเพื่อให้คณาจารย์นิเทศเข้ามานิเทศนักศึกษา ณ สถานประกอบการ
- 5) คณาจารย์นิเทศต้องได้รับเอกสารประกอบการนิเทศ อาทิ ลักษณะงาน ประวัตินักศึกษา ฯลฯ ไม่น้อยกว่า 7 วันก่อนกำหนดการนิเทศ
- 6) คณาจารย์นิเทศต้องมีแผนการนิเทศนักศึกษา
- 7) สถานศึกษาต้องจัดให้คณาจารย์ในสาขาวิชาไปนิเทศงานขณะนักศึกษาปฏิบัติงานอย่างน้อยหนึ่งครั้ง โดยเป็นการไปพบนักศึกษา ณ สถานประกอบการ
- 8) ในการนิเทศงานต้องจัดให้มีการประชุม (พบปะ-หารือ) ระหว่างผู้นิเทศงานกับคณาจารย์นิเทศ นักศึกษากับคณาจารย์นิเทศและประชุมร่วมทั้งสามฝ่าย
- 9) คณาจารย์นิเทศต้องใช้เวลาในการนิเทศไม่น้อยกว่าหนึ่งชั่วโมงต่อการนิเทศงานหนึ่งครั้ง
- 10) คณาจารย์นิเทศต้องติดตามความก้าวหน้าของนักศึกษา ประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะแก่นักศึกษาตามความจำเป็นของสาขาวิชา

มาตรฐานส่งเสริม

- 1) คณาจารย์นิเทศควรตรวจสอบแบบการนำเสนอผลงาน และให้ข้อเสนอแนะแก่นักศึกษา
- 2) ในช่วงระยะกึ่งกลางของสหกิจศึกษา คณาจารย์นิเทศควรเข้ารับฟังการนำเสนอความก้าวหน้าของโครงการหรืองานที่ปฏิบัติของนักศึกษาร่วมกับผู้นิเทศงานและให้ข้อเสนอแนะ
- 3) ในช่วงสัปดาห์สุดท้ายของสหกิจศึกษา คณาจารย์นิเทศควรเข้ารับฟังการนำเสนอผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาร่วมกับผู้นิเทศงานและผู้บริหารองค์การ และประเมินผลงานพร้อมให้ข้อเสนอแนะ

มาตรฐานนักศึกษา

คุณสมบัติพื้นฐานของนักศึกษาก่อนไปสหกิจศึกษา

- 1) นักศึกษาต้องผ่านเงื่อนไขรายวิชาตามที่สถานศึกษากำหนด
- 2) นักศึกษาต้องมีคุณสมบัติที่จะสำเร็จการศึกษาและไม่อยู่ระหว่างการถูกลงโทษทางวินัย ทั้งนี้ ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษา
- 3) นักศึกษาต้องเข้าร่วมกิจกรรมเตรียมความพร้อมนักศึกษาก่อนไปปฏิบัติงานสหกิจศึกษา

กิจกรรมต่างๆ ระหว่างปฏิบัติงาน

มาตรฐานขั้นต่ำ

- 1) นักศึกษาต้องบันทึกรายงานการปฏิบัติงานประจำวัน หรือ ประจำสัปดาห์
- 2) นักศึกษาต้องรายงานความก้าวหน้าต่อผู้นิเทศงานและคณาจารย์นิเทศไม่ช้ากว่าสัปดาห์ที่ 10 ของการปฏิบัติงานสหกิจศึกษา
- 3) นักศึกษาต้องส่งร่างรายงานฉบับสมบูรณ์ให้คณาจารย์นิเทศและผู้นิเทศงานก่อนเสร็จสิ้นการปฏิบัติงานและต้องแก้ไขตามที่คณาจารย์นิเทศและผู้นิเทศงานแนะนำให้เรียบร้อย
- 4) นักศึกษาต้องส่งรายงานฉบับสมบูรณ์ให้สถานศึกษาและสถานประกอบการ

กระบวนการสหกิจศึกษาของสถานประกอบการ

กระบวนการก่อนการปฏิบัติงานสหกิจศึกษา

การกำหนดงานสหกิจศึกษา

สถานประกอบการโดยผู้นิเทศงาน ควรกำหนดลักษณะงาน รายละเอียดของงานหรือโครงการที่ต้องการให้นักศึกษาปฏิบัติ จำนวนงานและช่วงเวลาที่ต้องรับนักศึกษาสหกิจศึกษา พร้อมกำหนดกำลังคนที่สามารถเป็นผู้นิเทศงาน โดยอาจารย์นิเทศอาจมีส่วนร่วมในการกำหนดหัวข้อโครงการได้นอกจากนี้ สถานประกอบการควรพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนและสวัสดิการให้นักศึกษาตามสมควร เพื่อให้สถานประกอบการได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานสหกิจศึกษา สถานประกอบการควรจัดหาข้อมูลอุปกรณ์/เครื่องมือ หรือที่ทำงานให้นักศึกษา และควรเป็นผู้กำหนดโครงการหรืองานให้นักศึกษาด้วยตนเอง

การกำหนดคุณสมบัตินักศึกษา

สถานประกอบการควรกำหนดคุณสมบัตินักศึกษา สาขาวิชาและทักษะพิเศษของนักศึกษา (ถ้าต้องการ) ที่เหมาะสมกับตำแหน่งงาน

การแจ้งความต้องการในการรับนักศึกษาสหกิจศึกษา

สถานประกอบการแจ้งความต้องการรับนักศึกษาพร้อมรายละเอียดตำแหน่งงาน และจำนวนงานพร้อมคุณสมบัตินักศึกษา ไปยังสถานศึกษาล่วงหน้าอย่างน้อย 3 เดือน เพื่อให้มีเวลาเพียงพอในการประสานงาน

การคัดเลือกนักศึกษา

อาจคัดเลือกจากจดหมายสมัครงาน/ประวัตินักศึกษา การสอบข้อเขียนหรือการสัมภาษณ์ก็ได้ สถานประกอบการควรจัดให้ผู้นิเทศงานได้มีโอกาสคัดเลือกนักศึกษา

การแจ้งผลการคัดเลือกนักศึกษา

สถานประกอบการแจ้งผลการคัดเลือกนักศึกษาให้สถานศึกษาทราบ การประชุมร่วมกันระหว่างคณาจารย์นิเทศ ผู้นิเทศงานและนักศึกษา
หลังจากคัดเลือกนักศึกษาได้แล้ว ก่อนเริ่มปฏิบัติงานสถานประกอบการอาจจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างคณาจารย์นิเทศ ผู้นิเทศงาน และนักศึกษา

กระบวนการระหว่างกาปฏิบัติงานสหกิจศึกษา

การรับรายงานตัวนักศึกษา

ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ควรรับการรายงานตัวเข้าปฏิบัติงานของนักศึกษาเพื่อทราบช่วงเวลาปฏิบัติงาน และดูแลเกี่ยวกับสวัสดิการและค่าตอบแทนของนักศึกษา

การปฐมนิเทศนักศึกษา

ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ควรจัดปฐมนิเทศนักศึกษา เพื่อให้นักศึกษาทราบกฎระเบียบ วัฒนธรรมและโครงสร้างขององค์กร พร้อมทั้งพานักศึกษาไปแนะนำและส่งตัวต่อผู้นิเทศงานของสถานประกอบการ ณ ฝ่ายงานที่นักศึกษาปฏิบัติงาน ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ควรแจ้งให้ผู้นิเทศงานทราบว่า ต้องปฏิบัติต่อนักศึกษาเสมือนเป็นพนักงานชั่วคราวของสถานประกอบการนั้น ๆ

การวางแผนการทำงานระหว่างนักศึกษาและผู้นิเทศงาน

ในสัปดาห์แรก เมื่อนักศึกษาได้รายงานตัวต่อผู้นิเทศงานแล้ว ผู้นิเทศงานควรประชุมกับนักศึกษาเพื่อกำหนดแผนการทำงานตลอดระยะเวลา 16 สัปดาห์ พร้อมทั้งส่งแผนการทำงานกลับไปยังสถานศึกษา เพื่อให้คณาจารย์นิเทศได้ใช้ประโยชน์ให้คำปรึกษต่อนักศึกษาและการนิเทศงาน

การอบรมเกี่ยวกับความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน

ในกรณีที่มีการปฏิบัติงานของนักศึกษาเกี่ยวข้องกับความปลอดภัย สถานประกอบการควรปฐมนิเทศให้นักศึกษาทราบ และให้นักศึกษาปฏิบัติตามกฎความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด พร้อมทั้งจัดหาอุปกรณ์ป้องกัน (Personal Protection Equipment) ให้นักศึกษาตามความจำเป็น

การติดตามความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของนักศึกษา

ผู้นิเทศงานอาจกำหนดกิจกรรมเพิ่มเติม ดังนี้
ให้นักศึกษาเขียนรายงานผลการปฏิบัติงานประจำสัปดาห์หรือทุก 2 สัปดาห์ให้ผู้นิเทศงานหรือคณาจารย์นิเทศ จัดประชุมนำเสนอความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของนักศึกษาทุกเดือนหรือในช่วงกึ่งกลางของการปฏิบัติงานสหกิจศึกษา

การจัดประชุมนำเสนอผลการปฏิบัติงานของนักศึกษา

สถานประกอบการควรจัดการประชุมนำเสนอผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาในสัปดาห์สุดท้ายของการปฏิบัติงาน โดยเชิญพนักงานในฝ่ายงานที่นักศึกษาปฏิบัติงาน ผู้บริหารหน่วยงานภายในของสถานประกอบการ เพื่อรับฟังผลการปฏิบัติงาน พร้อมให้ข้อคิดเห็นต่อโครงการที่นักศึกษาปฏิบัติ หรือพิจารณานำไปให้ประโยชน์ หรือคิดโครงการต่อเนื่องหรือต่อยอดจากโรงงานเดิม

ในการอบรมเตรียมความพร้อมสหกิจศึกษา สถานศึกษาควรจัดให้นักศึกษามีทักษะพร้อมในการทำงาน ในภาคการศึกษาก่อนไปสหกิจศึกษา อาจเป็นการจัดฝึกอบรมที่จำลองชีวิตจริงที่นักศึกษาอาจได้พบเมื่อไปปฏิบัติงาน สหกิจศึกษาหรือเมื่อจบการศึกษา การเตรียมให้นักศึกษาเข้าใจถึงบทบาทและหน้าที่ของตนในขณะปฏิบัติงาน สหกิจศึกษา เป็นปัจจัยเสริมที่จะทำให้ นักศึกษาประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานสหกิจศึกษา การอบรมอาจประกอบด้วยหัวข้อต่างๆ ดังต่อไปนี้

ทักษะการเขียนจดหมายสมัครงาน

เทคนิคการเลือกอาชีพ การเลือกสถานประกอบการ และการสมัครงาน

เทคนิคการสัมภาษณ์งานอาชีพ

อาชีพอนามัยและความปลอดภัยในโรงงานและ 5 ส เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับความปลอดภัย ตระหนักและปฏิบัติตามกฎความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด

การบริหารงานคุณภาพ (IOS) เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารงานคุณภาพ

เทคนิคการเขียนรายงานและนำเสนอ

การพัฒนาบุคลิกภาพ

วัฒนธรรมองค์กร เพื่อให้ นักศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิบัติงานตามระเบียบ ข้อบังคับ และวัฒนธรรมขององค์กร

การเตรียมตัวเป็นผู้ประกอบการ

ในการอบรมเตรียมความพร้อมสหกิจศึกษานั้น อาจเป็นการจัดบรรยายหนึ่งหรือสองชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรืออาจเป็นการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นให้นักศึกษามีโอกาสฝึกปฏิบัติ เช่น การเขียนจดหมายสมัครงาน การเขียนประวัติย่อ การพัฒนาบุคลิกภาพ การบริหารงานคุณภาพ

แม้ว่าในการเรียนการสอนในชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 นั้นจะเป็นการเรียนที่ระลึกซึ่งในเนื้อหาวิชาชีพภาคทฤษฎีแล้วก็ตาม กลับพบว่าเมื่อบัณฑิตเข้าสู่การทำงานในภาคการผลิตและบริการแล้วไม่สามารถทำงานได้เต็มศักยภาพ ส่วนใหญ่จะขาดทักษะการปฏิบัติงานค่อนข้างมาก สถานศึกษาควรมีนโยบายให้แต่ละสาขาวิชาสอดแทรกให้นักศึกษาได้เพิ่มพูนทักษะต่างๆในแต่ละรายวิชา เช่น

ทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์

ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์และนวัตกรรม

ทักษะการวางแผน

การพิจารณาคุณสมบัตินักศึกษาสหกิจศึกษา

เป็นหน้าที่ของสาขาวิชาในการพิจารณาคุณสมบัติของนักศึกษาที่จะไปปฏิบัติงานสหกิจศึกษาดังนี้
นักศึกษาต้องสอบผ่านรายวิชาเงื่อนไขบังคับก่อนไปสหกิจศึกษา

ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม ต้องไม่ต่ำกว่า 2.00 เพื่อให้สถานประกอบการมั่นใจว่านักศึกษาสามารถทำงานได้จริงๆ

คุณสมบัติเชิงพฤติกรรม เช่น ไม่เคยต้องโทษวินัยขั้นร้ายแรงถึงขั้นถูกพักการศึกษา เป็นต้น
สถานศึกษาอาจพิจารณาไม่ให้นักศึกษาบางคนไปสหกิจศึกษาหากมีหลักฐานชัดเจนว่านักศึกษาคนนั้นมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม โดยอาจจัดหาหน่วยงานภายในสถาบันการศึกษาให้นักศึกษาไปสหกิจศึกษาแทนได้

ลักษณะงานสหกิจศึกษา

งานสหกิจศึกษาที่ชัดเจนมีคุณภาพ ถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของความสำเร็จในการดำเนินงานสหกิจศึกษาของสถานศึกษา งานสหกิจศึกษาที่มีคุณภาพ หมายถึง งานที่เป็นประโยชน์ต่อสถานประกอบการ ซึ่งอาจเป็นปัญหาหรือเป็นงานล้นมือที่พนักงานประจำไม่มีเวลาทำ งานดังกล่าวอาจกำหนดโดยการประชุมร่วมกันของพนักงานในฝ่ายหรือจากผู้นิเทศงานที่ต้องการรับนักศึกษาไปปฏิบัติงานสหกิจศึกษา

นักศึกษาได้มีโอกาสใช้ความรู้ ความสามารถในวิชาชีพอย่างเต็มที่
งานสหกิจศึกษาส่วนใหญ่มักเป็นปัญหาพิเศษหรือโครงการพิเศษ เพื่อให้ให้นักศึกษาได้ฝึกทักษะการแก้ปัญหา ความเป็นเจ้าของงาน และสถานประกอบการสามารถนำงานที่นักศึกษาปฏิบัติไปใช้ได้จริง อย่างไรก็ตาม นักศึกษาสามารถทำงานที่ไม่เป็นโครงการก็ได้แต่ต้องเป็นงานประจำที่ตรงกับสาขาวิชาชีพ

บทบาทของสถานประกอบการ

- 1) เป็นผู้ร่วมรับผิดชอบจัดสหกิจศึกษา (Partnership) กับสถานศึกษา
- 2) พัฒนาองค์กรให้เป็นแหล่งเรียนรู้ประสบการณ์ของนักศึกษาสหกิจศึกษาและสังคม
- 3) สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานสหกิจศึกษาแก่ผู้บริหารและพนักงานทุกระดับ รวมทั้งสถานประกอบการที่อยู่ในกลุ่มวิชาชีพเดียวกัน
- 4) ประเมินผลและพัฒนาการดำเนินงานสหกิจศึกษาของสถานประกอบการ

3.3.3 บทบาทของรัฐบาลและองค์กรภาครัฐ

- 1) ให้นโยบายและสนับสนุนงบประมาณการดำเนินงานสหกิจศึกษาให้เกิดความเข้มแข็ง
- 2) ดำเนินการแก้ไขกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานสหกิจศึกษา เช่น มาตรการด้านภาษี การดำเนินการเกี่ยวกับวีซ่า (Visa) โดยเฉพาะระยะเวลาที่ไม่สอดคล้องกับสหกิจศึกษา
- 3) เป็นสื่อกลางในการสร้างความร่วมมือกับองค์กรระดับนโยบาย หรือองค์กรวิชาชีพเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานสหกิจศึกษา
- 4) กำหนดมาตรฐานการดำเนินงานสหกิจศึกษา
- 5) ประเมินผลการดำเนินงานสหกิจศึกษาของสถานศึกษาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

ความสำคัญของสหกิจศึกษานานาชาติ

กระแสโลกาภิวัตน์ได้ให้ความเป็นนานาชาติเป็นเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งของสถานศึกษา สถานศึกษาจำนวนมากโดยเฉพาะในต่างประเทศนิยมแลกเปลี่ยนนักศึกษาสหกิจศึกษาระหว่างประเทศเพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษามีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในต่างประเทศ อันเป็นการเพิ่มศักยภาพของนักศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการใช้ภาษาต่างประเทศ การปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมที่แตกต่าง สังคมและแนวคิดใหม่ๆ ตลอดจนการคุ้นเคยกับเทคโนโลยีที่ล้ำหน้า อาจกล่าวได้ว่า สหกิจศึกษานานาชาติเป็นช่องทางในการส่งเสริมการพัฒนาขีดความสามารถของบัณฑิตไทยในการแข่งขันเพื่อให้ได้รับการจ้างงานและเป็นการตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานโลก เนื่องจากนักศึกษาสหกิจศึกษานานาชาติเป็นความต้องการของสถานประกอบการชั้นนำที่มีสาขาในหลายประเทศทั่วโลก นอกจากนี้ การดำเนินงานสหกิจศึกษานานาชาติยังช่วยให้สหกิจศึกษาของสถานศึกษาพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานในระดับสากลอีกด้วย

เพื่อเป็นการส่งเสริมศักยภาพของนักศึกษา สถานศึกษาควรเพิ่มทางเลือกให้นักศึกษาสามารถเลือกไปปฏิบัติงานสหกิจศึกษาในต่างประเทศได้ นอกจากนี้ สถานศึกษาอาจรับนักศึกษาสหกิจศึกษาจากต่างประเทศ มาปฏิบัติงานในสถานประกอบการหรือสถานศึกษาเพื่อเป็นการเสริมสร้างบทบาทและบรรยากาศความเป็นนานาชาติของสถานศึกษา อีกทั้งเป็นการกระตุ้นการเรียนรู้ด้านภาษาต่างประเทศให้กับนักศึกษาที่ต้องการสมัครไปปฏิบัติงานสหกิจศึกษาในต่างประเทศ
